

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/654
Toplantı Tarihi/Sayısı : 2.7.2024/48
Karar Numarası : 2024/542
Başvuran : M.O.
Başvuran Vekili : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Buca Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında tehlikeli hükümlü statüsüne alınması nedeniyle haksız yere telefonla görüşme hakkının sınırlandırıldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Kahramanmaraş merkezli depremin ardından ceza infaz kurumunda yaşanan isyan olayı sebebiyle Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini,

b. Deprem felaketi sonucunda ailesini kaybetmesinin üzüntüsü ile intihar girişiminde bulunması üzerine 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında tehlikeli hükümlü statüsüne alındığını ve Buca Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledildiğini,

c. Burada ailesi ile telefon görüşü yapma hakkının sınırlandırıldığını, diğer ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların aileleri ile telefon görüşü yapabildiğini, bu durumun kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğunu iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Buca Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın, Kahramanmaraş merkezli depremler sonucu Hatay T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaşanan isyan girişimi sonrasında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 13/2/2023 tarihli yazısı ile 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen "Eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli hâlde bulunan ve özel gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekli olduğu saptananlar ile buldukları kurumlarda düzen ve disiplini bozanlar veya iyileştirme tedbir, araç ve usullerine ısrarla

karşı koyanlar bu kurumlara [Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumlarına] gönderilirler.” hükmü uyarınca Kuruma nakil geldiği,

b. Başvuranın tehlikeli hükümlü statüsüyle Kuruma nakil gelmesinden ötürü 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “*Telefonla görüşme hakkı*” başlıklı 74’üncü maddesinin ikinci fıkrasının (h) bendinde yer alan “*Tehlikeli hükümlü oldukları idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen hükümlüler on beş günde bir kez olmak ve on dakikayı geçmemek üzere sadece eşi, çocukları annesi ve babası ile sadece sesli olarak görüşebilir.*” hükmü gereğince başvuran hakkında Buca Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun 17/2/2023 tarihli kararı ile telefonla görüşme hakkının kısıtlanmasına karar verildiği ve bu kararın hükümlüye tebliğ edildiği, başvuranın bu karara karşı İzmir 2. İnfaz Hâkimliği nezdinde şikâyette bulunduğu ve Hâkimliğin 2/3/2023 tarihli kararı ile başvuranın şikâyetini reddettiği, bu karara itiraz edilmediğinden ötürü başvuran hakkındaki telefonla görüşme hakkının kısıtlanması kararının kesinleştiği,

c. Başvuran hakkında verilen telefonla görüşme hakkının kısıtlanması kararının mevzuat kapsamında verildiği ve bu kararın adli makamlarca da onaylandığı belirtilmiştir.

4. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırılmakta iken Genel Müdürlüğün 13/2/2023 tarihli yazısıyla 5275 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca naklinin hâlen barındırıldığı Buca Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yapılmasının uygun görüldüğü,

b. Diğer taraftan, ceza infaz kurumlarında görüntülü görüşme dâhil telefon görüşmelerinin, 5275 sayılı Kanun’un “*Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı*” başlıklı 66’ncı maddesi ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “*Telefonla görüşme hakkı*” başlıklı 74’üncü maddesinde yer alan hükümler çerçevesinde gerçekleştirildiği,

c. Bu bağlamda, Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 17/2/2023 tarihli kararıyla yukarıda yer alan hükümler uyarınca başvuranın anılan Kurumda 5275 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında barındırılması ve tehlikeli hâlinin devam etmesi sebebiyle telefonla görüşme hakkını on beş günde bir defa on dakikayı geçmeyecek şekilde sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile sesli şekilde kullanmasına karar verildiği,

ç. Başvuranın söz konusu Kurul kararına karşı İnfaz Hâkimliğine şikâyet başvurusunda bulunduğu, İzmir 2. İnfaz Hâkimliğinin 2/3/2023 tarihli ilamıyla şikâyetin reddine karar verildiği, kararın Ağır Ceza Mahkemesine itiraz edilmeden kesinleştiği ve Kurum İdaresince söz konusu kararlar doğrultusunda işlem tesis edildiği belirtilmiştir.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte, başvuru dilekçesinde sunulan iddia ve talepler tekrarlanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*” başlıklı 17’nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: “*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı hâller dışında, kişinin vücut*

bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)

7. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

8. Mezkûr Kanun’un 17’nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar” başlıklı 40’inci maddesine göre: “Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.”

10. Mezkûr Yönetmelik’in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48’inci maddesine göre: “(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.”

11. Mezkûr Yönetmelik’in “Karar türleri” başlıklı 65’inci maddesine göre: “(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

12. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik” başlıklı 67’nci maddesi uyarınca: “(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması hâlinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

14. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

15. İncelemeye konu başvuruda başvuran; 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında tehlikeli hükümlü statüsüne alınarak muhatap Kuruma nakledildiğini, burada ailesi ile telefon görüşü yapma hakkının sınırlandırıldığını, diğer ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların aileleri ile telefon görüşü yapabildiğini, bu durumun kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğunu iddia etmiştir. Muhatap Kurum tarafından başvuranın, İdare ve Gözlem Kurulunun 17/2/2023 tarihli kararıyla 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında barındırılması ve tehlikeli hâlinin devam etmesi sebebiyle telefonla görüşme hakkını on beş günde bir defa on dakikayı geçmeyecek şekilde sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile sesli şekilde kullanmasına karar verildiği, başvuran hakkında verilen telefonla görüşme hakkının kısıtlanması kararının mevzuata göre verildiği belirtilmiştir.

16. Dosya dâhilinde edinilen bilgi ve belgeler kapsamında; başvuranın muhatap Kurumda 5275 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında barındırılması ve tehlikeli hâlinin devam etmesi sebebiyle telefonla görüşme hakkını on beş günde bir defa on dakikayı geçmeyecek şekilde sadece eşi, çocukları, annesi ve babası ile sesli şekilde kullanmasına İdare ve Gözlem Kurulu tarafından karar verildiği; başvuranın söz konusu Kurul kararına karşı şikâyetinin İzmir 2. İnfaz Hâkimliğinin 2/3/2023 tarihli ilamıyla reddine karar verildiği, kararın ağır ceza mahkemesine itiraz edilmeden kesinleştiği ve Kurum İdaresince söz konusu kararlar doğrultusunda işlem tesis edildiği anlaşılmıştır.

17. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasında hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere emir ve talimat veremeyeceği, tavsii ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

18. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesinde ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir. Bu sebeple mezkûr iddianın yargı organlarınca karara bağlanan bir uyuşmazlığa ilişkin olduğu anlaşılmış, anılan mevzuat gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

2/7/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

Ek: 2024/542 M. O. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

16.07.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : M. O.
Karar Numarası : 2024/542

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmelerin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılmaması ve iş akış takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.